

re skattesager hele vejen gennem systemet. Skal den almindelige skatteyder og virksomhed følge med, må han/hun købe sig til advokatbistand og anden ekspertviden. På samme måde forholder det sig i forhold til andre dele af den offentlige sektor.

Da det som tidligere omtalt endnu ikke har været muligt for den lovgivende forsamling at indskrænke den ekspanderende aktivitet og komme i overensstemmelse med egne tidligere udtalelser, vil det være et anstændigt minimum at følge beslutningsforslagets retsgarantier for borgerne med det skyldige hensyn, at der ikke skal levnes for stort frirum for enkeltstående kværunder.

Når en borger i dag søger fri proces, er det offentlige myndigheder (statsamtet og Civilretsdirektoratet), som skal afgøre, hvorvidt der skal gives bevilling. Myndighederne skal anlægge et skøn over, om sagen har udsigt til at blive vundet. Heri ligger der en fare, eftersom sager mellem borgere og den offentlige sektor ofte vurderes til at blive tabt af borgeren! Dette skøn bør ændres. Der skal være lempeligere vilkår for at få prøvet tvister mellem borgere og myndigheder, hvorfor adgangen til fri proces skal gøres nemmere i disse sager. Den frie proces skal ikke være afhængig af, om sagen tænkes tabt eller vundet af borgeren.

Ad 2

Det er i de fleste tilfælde nødvendigt for den almindelige borger og for de fleste mindre virksomheder at købe ekspertviden udefra for at være i stand til at gennemføre en sag mod de offentlige myndigheder. Sagerne vil på grund af den uigennemskuelige lovgivning ofte være yderst komplicerede. Modparten, de offentlige myndigheder, kan trække uhindret på deres egne eksperter, herunder advokater m.fl., og over for dette opbud kan de færreste stille noget op alene. Derfor skal der være vide grænser for, hvilke relevante omkostninger borgeren får dækket ind.

I dag er det således, at hvis endelig borgeren holder ud gennem de mange års proces og vinder sagen, kan borgeren se tilbage på en ødelagt økonomi. Dette er en konsekvens af, at udgifterne langt fra bliver dækket ved dommen. Derfor skal reglen være, at den borger, som vinder, skal have sine omkostninger ved sagen dækket fuldt ud. Det offentlige har jo en »uendelig« kilde i form af skattemidler på sin side til at føre sagerne. Borgeren er den svage part og har derfor brug for at kunne trække på bistand fra særligt sagkyndige. Det koster penge at få sagkyndig bistand. En borgers retsstilling må ikke være afhængig af, om det er muligt at afholde retsudgifter af egen lomme. Har borgeren fået bevilget fri proces, vil advokatudgifter

være dækket den vej. Mange sager drejer sig også om økonomi, miljø, teknik m.v., hvorfor borgeren har brug for at kunne tilknytte revisorer, teknikere og ingeniører – præcis som det offentlige gør for at vinde sagen.

Forslagsstillerne ønsker, at der skal ske en differentieret behandling af omkostningsspørgsmålet i forbindelse med retssager, hvor der ikke er bevilget fri proces, efter følgende principper:

Ved tabt sag: ændring i retsplejeloven, der fastsætter regler for, at privatpersoner, der taber en retssag mod det offentlige, kun kan pålægges at betale sagsomkostninger, der står i et rimeligt forhold til den pågældendes økonomiske situation.

Ved vundet sag: ændring i retsplejeloven, der fastsætter regler for, at privatpersoner, der vinder en retssag mod det offentlige, får deres omkostninger dækket fuldt ud.

Ad 3

Ikke sjældent sker det, at enten enkeltpersoner eller virksomheder som følge af en anlagt sag må indstille den indkomstbringende aktivitet, så længe processen varer. Når dette direkte kan henføres som virkning af den anlagte sag, skal der ydes kompensation, når/hvis sagsøgte vinder i retten. Det kan ikke i et retssamfund accepteres, at myndighederne hindrer individerne i at virke selvstændigt velfærdsskabende. Imidlertid skal der stadig være mulighed for fra samfundets side at hindre enkelte individer i at krænke andres personlige, legitime rettigheder. Dette beslutningsforslag har til hensigt at sikre, at de offentlige myndigheder kun efter grundige overvejelser indleder sager, der kan påføre den sagsøgte økonomiske tab.

Det er harmdirrende at følge sager, hvor en offentlig myndighed f.eks. giver en virksomhed et påbud eller et forbud, der har den følge, at virksomhedens produktion skal indstilles. Borgeren anlægger sag for at få afgørelsen omgjort. Borgeren vinder sagen og får dermed juridisk ret, men kan så efterfølgende konstatere, at virksomheden har lidt store tab som følge af myndighedernes uretmæssige påbud eller forbud. I de sager skal borgeren have kompensation for de relevante tab, der er påført borgeren som følge af sagen. Det skal også have den regulerende påvirkning af myndighederne, at de overvejer en sag grundigere, inden de skrider til indgreb, når de kan blive kendt pligtige til efterfølgende at måtte dække store tab for borgeren.

En anden model, som det kunne være værd at overveje, er helt at undlade at føre prøvesager mod